

SANCTUS PETRUS DAMIANUS

DE FIDE DEO OBSTRICTA

SABBATISMUS

Sanctus Petrus Damianus (1007–1072)
De Fide Deo Obstricta

Textus latinus: in dominio publico.
Translatio, concordantia et editio © 2026 Inversiones San Juan Diego
(Sabbatismus). Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 Interna-
tional (CC BY-SA 4.0).

Sabbatismus: officina editoria foundationis Inversiones San Juan Die-
go, San Pedro Sula, Honduras.
Litteris EB Garamond et Cinzel compositum.
sabbatismus.com

693-694 OPUSCULUM QUADRAGESIMUM
SECUNDUM. DE FIDE DEO OBSTRACTA NON
FALLENDAM; ADDITA ALIA EJUSDEM ARGUMEN-
TI DISSERTATIONE.

ARGUMENTUM.

Dum Mediolani sanctus doctor ad corrigenda clericorum illius Ecclesiae vitia ab apostolica sede legatus versaretur, aderat ei praecipuus adjutor Landulphus quidam, vir et generis nobilitate, et litterarum cognitione non vulgaris; qui-que ad eam rem ex sententia perficiendam non mediocri studium, auctoritatemque afferebat. Is concitata ab iisdem clericis populari seditione, cum uterque ad exitium furentibus plebis animis deposceretur, vovit se ubi primum ex tam atroci tempestate evasisset, rebus humanis valere jussis, ad religionis portum convolaturum. Quod tamen dexteritate et Damiani facundia, sedata populi seditione, voti compos effectus, praestare negligebat. Scribit igitur ad eum, et enumeratis multorum exemplis, qui graves Deo non servatae fidei poenas persolverant, hortatur, ut fidem non homini, sed Deo obstrictam fallere reformidet.

LANDULPHO clerico et senatorii generis, et peritiae litteralis nitore conspicuo, PETRUS peccator monachus salutem.

Praestolatus sum, et certum tenui, ut juxta condictum, sacri ordinis arripere institutum. Sed quia te rex Aegypti luti et lateris servitio non oppressit (Exod. I, V): quia a procinctu suae militiae satrapis insistentibus non abiecit, sed potius cum Levita illo de latere montis Ephraim

blandiens socer Bethlehemita retinuit, filiaeque suae amore devinctum, multis sermonum atque refectionum suavitatibus delinivit (II Reg. XXIX; Judic. XVI); quod non homini, sed Deo sponderas, humana non persolvisti temeritate.

[DE FIDE DEO OBSTRICTA.]

CAPUT PRIMUM. Quod nulla excusatione licet non implere votum.

Obsecro, mi frater, quid prudentia tua valet excusationis obtendere? quid argumentatur, ut ei liceat quod, Christo iudice et angelis testibus, promiserat, non implere? cum Dominus per Moysen dicat: «Si quis virorum voverit Domino, aut se constrinxerit juramento, non faciet irritum verbum; sed omne quod promisit, implebit (Num. XXX).» An forte hoc purgat mendacium, idoneumque videtur in defensione perfugium, quod Mediolanensis civitas tunc in seditionem versa, repentinum utique nostrum minabatur interitum? Et quod necessitas intulit, si voluntatis desit arbitrium, non manebit? Sed canonica decernit auctoritas, ut si vidua pietatis violentiam pertimescens, sacrum velamen quasi non perseverantiam [perseveratura] suscipiat, ab eo quod semel iniit proposito non recedat.

Absit ergo ut virum timor absolvat, qui feminas etiam in iudicio non excusat; praesertim cum me denuntiante, ne huiusmodi te voto pro timore mortis constringeres, nisi etiam consequenter per vivi operis efficaciam promissa impleres; tu te divinae sententiae devotasti, si datae sponsio-

nis aliquando mysterium violares. Dicam quod super non dissimili re nuper apud nos accidisse cognoscitur.

CAPUT II.

Arduinus damnatus, quod monasticum habitum, ut voverat, non suscepisset.

Vir quidam, Arduinus nomine, famosae prudentiae, genere clarus, divitiis opulentus, certa mihi devotione spoponderat, quod si ante non posset, saltem expleto decennio, ad monasterium B. Vincentii, quod videlicet in Urbinati constitutum est territorio, monachicum suscepturus habitum declinaret. Tandem termino conductae pactionis exacto, cum ego huic assiduus exactor insisterem; ille inde cedendo, blandiendo, verbis quidem bonum omne promitteret, ipsius autem conversionis effectum quibusdam tergiversationibus protelaret; rector quoque jam dicti monasterii illius favebat votis, dissuadebatque converti, cujus nimirum pernecessariis sustentabatur auxiliis. Interea languore corporis irruente decubuit, peccata confessus, iudicio sacerdotis absolvitur, pauperibus et ecclesiis multa largitur, in tantum, ut cunctis quasi bene compositis, assistentes sibi cognatos et affines sub hac obtestatione constringeret; «Obsecro, inquit, per charitatem, quae Deus est, nemo me reddi huic mortali vitae deposcat; ne quod absit, imparatum postmodum mors improvisa reperiat (II Joan. IV).» Aliquanto autem post ejus obitum tempore, praedicto abbati vir ille per visum nocturnae quietis

apparuit. Videbatur autem quod in spatiosa quadam campi planitie imperator, si recte teneo, vel quaelibet excelsa potestas, cum totius regni primoribus et copioso moraretur exercitu. Cumque ille stupefactus huc illucque oculos deduceret, ecce Arduinus a quibusdam tanquam custodibus celeriter ducebatur. Heus, inquit, siste gradum, fige pedem, quiesce paulisper, mihi non loqueris, Arduine?

Age, frater, quid tibi est? laetaris an pateris? adest poena vel gloria? Cui tristis et flebilis: Cur, ait, me de gloria consulis, qui jugibus poenis afficior, et ne ad momentum quidem respirare permittor? Ad quem abbas: Quid tibi, inquit, B. Vincentius, num tibi nunc in necessitate non succurrit, cui ad collaborandum suae domus administratoribus tam sedulo decertasti? Cui mox ille subjunxit: Sanctus, ait, Vincentius diu me suum fecit sperare colloquium; sed quia dudum fatigatus, hoc obtinere non merui, spem hanc, omnino jam frustratus, amisi. Ubi solerter attendendum quam recta sit linea divinae justitiae, imo quam artifex apud Deum mensura vindictae. Ille siquidem dum adhuc viveret, convertendum se in monasterio beati martyris et promittebat, et differebat; nunc autem ad ejusdem martyris venire colloquium, et quasi ex promissione sperabat, et tamen nullatenus impetrabat. Dignumque fuit, ut abbas potissimum hanc cerneret visionem, qui ne converteretur, illi obstiterat.

Alius etiam aequè notus mihi, atque civis in Ravennati urbe pollebat, et legis peritia strenuus, et grammaticorum regulis competenter instruc-

tus. Hic mecum fidedictor instituit, ut si ego, simul et ipse relinqueret saeculum. Quid plura? Tandem ego ad conversionem veniens, ut spon-sio redderetur exegi, sed obtinere non potui. Ille quippe me gaudendo praemisit, suaque vestigia subsistens, artificiose repressit. Non diebus vero multis postmodum, dum hunc adversus levirum suum furentis animi livor accenderet, gladio repente percussa manus ejus obrigit; sicque stupefacta mansit ac rigida deinceps, ut bajulo suo magis esset oneri quam virtuti. Jam itaque inutilis factus, mundum, dum abuteretur, abjecit; et non jam manceps, sed cum Benjamin totus dexter (Gen. XXXV), in sancta usque ad obitum conversatione permansit.

CAPUT III.

Episcopus percussus in gutture, quod pauperculae porcum abstulisset, religioni se dedit.

Interea Joannes quoque Commiacensis episcopus ad memoriam redit, qui dum conversionem suam per longa temporum intervalla differret, aliquando contigit ut in fundo suo, quem in saltus possidebat territorio, moraretur. Illic itaque constitutus, pauperculae cuidam viduae porcum; quem velut spem sui victus alebat, praecipit auferri, suisque ferculis profuturum, non segnius praeparari. Emittit preces illa, fletus fundit ac gemitus, sibiique diligentiae suae reddi postulat detrimentum. Sed suo ventri magis quam illi pius episcopus dum propriis providet mensis, mandatum parvipendit auctoris, qui per prophe-

tam dicit: «Subvenite oppresso, judicate pupillo, defendite viduam (Isai. I).» Sed qui absens credebatur instituendo praeceptum, praesentem esse se docuit inferendo iudicium. Nam episcopus, dum lacrymas viduae, suae facit delicias gulae, mox percussus in gutture, vulnus incurrit, quod nullis medicorum studiis, donec vixit, evasit.

Hoc itaque praepeditus incommodo, cum jam juxta Scripturam, sola vexatio intellectum daret auditui (Psal. XXVIII), tandem sanis consiliis acquievit, et episcopales infulas monachica professione mutavit, atque in Pomposiano coenobio, quod in B. Mariae semper virginis est honore constructum, longis post temporibus vixit. Usque tamen ad obitum tanta laesi gutturis laboravit molestia, ut nisi cum magna difficultate trajicere alimenta non posset; adeo ut ad geminam semper mensam succedentium sibi fratrum in refectioe discumberet, vixque tantum cibi caperet, unde recreare stomachum potuisset.

Sed dum hujus episcopi reminiscimus, sub hac occasione quid etiam Clusino episcopo contigerit, scribere provocamur. In ipsa plane quarta feria, quae initium Quadragesimae dicitur, fecit convivium sumptuosis dapibus instrui, et balneum praeparari, accitisque militibus, et obsequentium turbis lautum diem deduxit, et velut advenienti nuptae, Quadragesimae cum nuptiali convivio gratulabundus occurrit. Ubi hoc tantum dissonabat a regula, quia cum adhuc livescerent in capitibus cineres, aestuabant ingurgitati mero et distenti dapibus ventres. Sed, o vigilans super nos divina clementia! incolumis tunc, atque ve-

geti vultum episcopi paralysis repente corripuit, ejusque faciem inhonestam visu atque ora distortit; per plures etiam annos, quibus postmodum supervixit, hoc in se divinae animadversionis insigne portavit.

CAPUT IV.

Adamus Semproniensis episcopus inopinato moritur, quod religionis ingressum distulisset.

Num et Adam Semproniensem episcopum praeteribo, qui se monachum fieri saepe promiserat; sed semper excusationes quibusdam quasi rationibus coloratas obtendere satagebat. Aliquando mitius febriens, me vocavit ad se; cui nimirum, ut monachus fieret, cum ego violenter insisterem, velle se perhibebat; et tamen ut per quasdam verborum ejus rimas erumpere videbatur, rem differre tentabat. Postremo quod apud me magis obtinuit, ait: Ego quidem, pater, quidquid praecipis, incunctanter obtempero; verumtamen nolo te lateat, quia mox ut ego factus fuero monachus, praedis quoque atque rapinis haec procul dubio patebit Ecclesia; insuper et possessiones ejus, et praedia scelesti homines radicitus extirpabunt. Hoc ergo audiens, dum delusus Ecclesiae tam periclitanti, proh dolor! animae non praevidi. Recedens igitur sibi, suisque mandatum dedi, ut si languor aliquatenus ingravesceret, aut mihi per judicem protinus innotescerent, aut illum ad monasterium non longe positum deferrent.

CAPUT VII.

Clericus luxuriosus cum pellice incendio periit.

Memini plane, quia cum apud Parmense oppidum liberalium artium studiis docendus insisterem, dum adhuc videlicet in ipso adolescentiae flore, et nova pubertas indueret faciem, et aestus libidinis accenderet carnem, clericus quidam, Zeuzolinus nomine, pellicem suam juxta meum habebat hospitium, ut aiunt, aspectu lubricam et inhonesto satis decore venustam. Hic itaque nitidulus, et semper ornatus atque conspicuus incedebat, ita ut caput ejus nunquam nisi gibellinica pellis obtegeret, indumenta carbasina, atque niventia siligio per artem fullonis inficeret, calceus postremo ad aquilini rostri speciem non falleret. Erat illi praeterea vox gracilis, suavis ac tinnula, adeo ut in ecclesia modulans audientium corda mulceret, et astantium in se plebis ora converteret. Affluebat uterque deliciis, rubebant ora flammantia; quotidie cachinnis invicem atque ludibriis, oculorum nutibus et scurrilitatis illecebris festivis applaudebant.

His ergo furiis ac perditis moribus, quia corpore contiguus aderam, mente longinquus esse non poteram. Quid dicam? quia dum haec cernerem, titillantibus luxuriae molestias pertuli, cum etiam postquam ad eremum veni, ejusdem lenocinii memoria me saepius colaphizare non destitit; saepe, fateor, mihi malignus hostis hoc schema proposuit, et illos esse felices ac beatissimos, qui tam jucunde viverent, persuadere tentavit. Sed hujus beatitudinis initium diximus, consequen-

ter etiam quo fine concluderint attexamus. Nam dum per quinque fere annorum lustra in hac luxuriosa voluptate vixissent, ante annum, cum commune ipsius urbis flagraret incendium, in una domo reperti, uterque simul igne consumpti sunt. Sic sic nimirum flamma libidinis ignem meruit combustionis; et quid dulcis vita contulerit, amarus, proh dolor! exitus demonstravit.

Sed ut ad reos redeam, qui conversionem suam et pollicentur, et fallunt, presbyter quidam Maurus nomine, ante annos paucos se mihi devote commisit, meque certum, quia monachus in eremo fieret, reddidit; paulo post mutatum est cor ejus, ac foedus quod pro me cum Deo pepigerat, violavit. Sed ut caecitas mentis erumperet in superficiem carnis, et caligo quae latebat liquido pingeretur in fronte, in ejus oculo repente vulnus oboritur, quod eum, donec advixit, inhonesta deformitate foedavit. Postmodum vero dum orationis studio Romam pergeret, amnemque tenuis admodum gurgitis transvaderet, cum caeteri omnes vadum illaesi transmearent, solus equus illius subito sine sessore repertus est. Requirentes igitur eum, dum per alveum fluminis huc illucque discurrunt, undis hunc obrutum exanime cadaver inveniunt. Hoc itaque modo dum sancto proposito vagationis suae quisquillas praetulit, utriusque laboris meritum delusus amisit.

Verum ego dum dulcedine tuae charitatis illectus, sermonem diutius protraho, non clam me est, quod modum jam compendii epistolaris excedo. Porro autem non ego te peritum rudis admoneo, non de Scripturis exempla propono, sed

tanquam rusticus res tantum domesticas retuli; ut quotidianis stomachum dapibus, hebetem vilibus ad edendum siliquis, vel herbis virentibus excitarem. Ad tuae igitur te remitto mentis armarium, ubi certe plurimae conduntur paginae Scripturarum. Illic prudentia tua solerter inquirat, quid melius sit, an ut persoluto conversionis tuae debito, in solii judicantium sedeas; vel non soluto, ante tribunal aequissimi judicis rationem redditurus assistas (Matth. XIX). Unum scio, quia si a mundi vanitatibus ulla posses ratione converti, fieres procul dubio os Dei, praeco Christi, tuba coelestis eloquii, destructor diaboli, aedificii fundator aeterni; esses postremo lumen Ecclesiae, ac murus inexpugnabilis militiae Christianae.

DISSERTATIO ALTERA, DE SERVANDA FIDE DEO PRAESTITA.

ARGUMENTUM.

Attonem quemdam professione jurisconsultum, qui cum Deo se dicatum reliquum vitae in monasterio acturum verbis conceptis pollicitus esset, fidem impie praestare recusabat; perjuriumque suum cavillationibus quibusdam (ut hujusmodi solent homines) et captiosis argumentorum laqueis defendere nitebatur; a tam nefario facinore detertere conatur et culpae magnitudine, et poena ante oculos proposita.

ATTONI causidico PETRUS peccator monachus salutem in Domino.

Constat te, vir illustris, domini Mainardi abbatibus manibus sponte commissum, et pro coelesti

desiderio monachicum devovisse propositum: nunc autem mente mutata, sicut dicitur, non modo votum violare disponis, sed et id fieri posse per multas argumentorum versutias cavillaris. Hinc est, quod eundem abbatem hoc conspuisse jurgio stomachatus assereris: Ostende, inquis, mihi authenticae Scripturae sententiam, qua me, vel mundo digne calumnieris abstractum, vel monasticae regulae jure fatearis obnoxium. Ut igitur legis perito viro in primis de forensi jure respondeam, Romanis legibus cautum est, ut quod semel a dante conceditur, nullo modo revocetur.

[DE SERVANDA FIDE DEO PRAESTITA.]

CAPUT PRIMUM. Quod Dei vota ac promissa violare nefas sit.

Cum ergo haec apud homines jubeatur forma servari, quanto magis apud Deum debet inviolabiliter custodiri! Homo itaque non amittit quod semel accepit: Deus autem possessionis suae jure fraudabitur? Terrenae militiae duces, eos sibi qui militiam professi sunt, vindicant; nos in divini procinctus arma juramus, characterem nobis militiae coelestis imprimimus, et notam nobis inurere transfugii non timemus? Dedisti Deo non aurum, non equum, non denique alienum, quod extra te, sed temetipsum, et nunc subtrahere niteris? Quam ergo mercem vice tui Domino permutabis? «Quam enim commutationem dabit homo pro anima sua? (Matth. XVI.)» Quanquam Moyses in lege praecipiat: «Homo, inquit, qui votum fecerit et sponderit Deo animam suam, sub aestimatione dabit pretium (Levit. XXVII).»

Ubi solerter attendendum est quod paulo inferius subinfertur: «Omne quod Domino consecratur, sive homo fuerit, sive animal, sive ager, non vendi, nec redimi poterit; quidquid enim semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit Domino (Ibid.).» Audi etiam, fili mi, quam terribilem in te sententiam vir sapiens manifeste depromat: «Initium, ait, superbiae hominis, apostatare a Deo, quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor ejus; quoniam initium omnis peccati est superbia: qui tenuerit illam, adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem (Eccli. X).»

Ergo, frater mi, juxta consilium ejusdem sapientis: «Convertere ad Dominum, et relinque peccata tua, precare ante faciem Dei, et minue offendicula (Ibid.).» Ubi praesto subjungit: «Revertere ad Dominum, et avertere ab injustitia tua; et nimis odito execrationem, et cognosce justitias et judicia Dei, et sta in sorte propositionis et orationis altissimi Dei (Ibid.).» Illud etiam ejusdem viri te non praetereat. «Non impediarius orare semper, et non verearis usque ad mortem justificari; quoniam merces Domini manet in aeternum (Eccli. XVIII).» Illud etiam non obliviscaris: «Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem; subito enim veniet ira illius, et in tempore vindictae disperdet te (Eccl. V).» Ecclesiastes etiam dicit: «Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuae, antequam veniat tempus afflictionis tuae, et appropinquent anni de quibus dicas: Non mihi placent (Eccle. XII).»

CAPUT II.

Quod qui vota non perficit, Deum videtur irridere.

Obtulisti temetipsum Deo, et factus refuga subtraxisti? Deum puerum, et te facis ovum. Nam dum te sibi prius oblatum conaris, quasi ludendo subducere, videris eum velle velut puerum obgannire. «Nolite errare; Deus non irridetur. Quae enim seminaverit homo, haec metet (Gal. VI).» Deludis auctorem, offendis mendacio veritatem. Porro cum Deus sit procul dubio Veritas, nullo magis offenditur vitio quam mendacio. Audi itaque quid in Deuteronomio per Moysen Dominus dicat: «Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere; quia requireret illud Dominus Deus tuus; et si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum: si nolueris polliceri, absque peccato eris; quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis, et facies sicut promisisti Domino Deo tuo, et propria voluntate, et ore tuo locutus es (Deut. XXIII).» Imo perpende insuper, et haec quam formidolosa sententia sit, quam per Evangelium Dominus intonat, dicens: «Nemo mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei (Luc. IX).» Spondidisti, et sponsionem violare non metuis? Vovisti, et votum solvere negligis? cum Psalmista dicat: «Venite et reddite (Psal. LXXV).» Salomon etiam in Proverbiis: «Fili mi, inquit, si sponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam; illaqueatus es verbis oris tui, et captus propriis sermonibus tuis (Prov. VI).»

Si ergo manum suam apud extraneum ille defigit, et reddendae pro eo rationi sese obnoxium

facit, qui pro amico spoponderit, quanto magis tu ratiocinium Deo debes, qui non pro alieno vel extraneo spopondisti, sed temetipsum Deo specialiter obtulisti! Coepisti quidem divini amoris igne fervere, cum te decrevisti militiae coelestis obsequio mancipare: ardere scilicet per spiritum coepisti, sed per degenerem carnis ignaviam tepuisti. Unde per Apocalypsim Joannis sententia haec in te divina dirigitur, cum torpens animus tuus a sancto proposito revocatur: «Utinam frigidus esses aut calidus; sed quia tepidus es, et nec frigidus, neque calidus, incipiam te evomere ex ore meo (Apoc. III).» Sane praeterquam cibus evomitur, nulli prorsus usui congruus judicatur. Tu vero et in corpus Christi tanquam suave refectionis epulum trajecisti, dum observandis ejus excubiis te per astipulationis et commissionis judicium tradidisti; nunc autem, proh dolor! quasi fastiditus evomeris, dum votum sponsionis refringere ac violare conaris; non attendens quod in libro Numeri per Moysen Dominus ait: «Si quis virorum votum Domino voverit, aut se constrinxerit juramento, non faciet irritum verbum suum; sed omne quod promisit, implebit (Num. XXX).» Et quidem in conspectu hominum laicus es per paludamenti ac saecularis habitus speciem; sed in Dei omnipotentis obtutibus a monacho cecidisti per violatam sacri propositi sponsionem. Coram hominibus stare conspiceris, sed in conspectu Domini cecidisti. Nam quod tibi fuerat ante commissionem licitum, de caetero tibi licere non poterit, dum a melioris propositi deliberatione succumbis.

CAPUT III.

Bona opera fidem frangentium Deo minus placent.

Sed quia mihi forte non credis, meisque sermonibus fidem adhibere contemnis, beatus saltem tibi Gregorius papa sufficiat, qui hoc in tertia expositionis homilia super Ezechielem, per haec eadem quae supponimus, verba declarat: «Sunt, ait, nonnulli qui bona quidem quae novērunt operantur, atque haec operantes, meliora deliberant; sed retractantes meliora, quae deliberaverant immutant. Et quidem bona agunt quae coeperunt; sed a melioribus, quae deliberaverant, succumbunt.» Hi nimirum ante humana judicia stare videntur in opere, sed ante omnipotentis Dei oculos ceciderunt in deliberatione. Unde fit plerumque, ut et bonum opus eorum minus placeat Deo; quia cum per mentis deliberationem in meliori gradu inconstanter ponitur, hoc ipsum cogitationis inconstantia accusat.

Sed quia perfecti quique magna se discretionis subtilitate conspiciunt, ne ad deteriora unquam vel in opere, vel in cogitatione delabantur; et quantum quotidie proficiunt, incessanter pensant, recte de his dicitur: «Non revertebantur, cum incederent; sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur (Ezech. I).» Tu autem te, mi frater, econtra retrogradum exhibes, dum non cum sanctis animalibus ante faciem tuam grade-
ris, sed ridiculose post tergum redire conaris. Nec illud advertis quod per Isaiam Dominus dicit: «Vae genti peccatrici, populo gravi iniquitate; semini nequam, filiis sceleratis: dereliquerunt

Dominum, blasphemaverunt sanctum Israel, abalienati sunt retrorsum (Isai. I).» De quibus Jeremias: «Facti sunt retrorsum, et non ante (Jer. VII).»

Perpende ergo, quia qui retrorsum abalienatur in semine nequam, et inter sceleratos filios ponuntur: illos scilicet, qui non cum benedictione dignis in haereditatis jura succedunt, quibus dictum est: «In hoc vocati estis, ut benedictionem haereditate possideatis (I Petr. III):» sed cum eis potius, qui sententiam perpetuae maledictionis incurrunt, quibus utique dicitur: «Maledicti qui declinant a mandatis tuis (Psal. CXVIII).» Expedire te coepisti, frater, de laqueis hujus perniciosi ac deceptoris mundi, et festinare ad dulcedinem Dei; nunc disponis a Deo recedere, et mundi te rursus laqueis implicare? Contra quod Petrus ait: «Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitionem Domini nostri et Salvatoris Jesu Christi, his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora prioribus (II Pet. II).» Melius enim erat illis non cognoscere viam justitiae, quam post agnitionem, retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Contigit enim eis illud vere proverbium: «Canis reversus ad suum vomitum, et sus lota in volutabro luti (II Pet. II).»

Porro sicut per prophetam dicitur: «Quam durum et amarum est dereliquisse te Dominum Deum tuum (Jer. II).» Iterumque de te tuisque similibus: «Me, inquit, dereliquerunt fontem aquae vivae, et foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas

(Ibid.).» Quos contra Paulus admonet, dicens: «Videte, fratres, ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis, discedendi a Deo vivo et vero (Hebr. III).» A Deo plane non receditur gradibus pedum, sed pravorum perpetrationibus operum. Et cum a celsioris propositi sublimitate corruitur, tunc a Deo, qui est vertex et cardo bonorum omnium, infelix anima separatur.

Non sufficit tibi, quia sacri ordinis sponsionem violata fide conaris infringere, nisi et ejusdem perversae defensionis audaciam velis, et in alios frivolis quibusdam argumentationibus propagare. Dogmatizas enim, ut arbitror, quia licet quispiam manibus se committat abbatis, et sacrum polliceatur subire propositum, non prohibeatur hujusmodi sponsionis violare promissum. Ex quibus profecto assertionibus haeresis oritur, nisi conatus iste tuus quantocius reprimitur. Neque enim mox ut quis in haeresim labitur, jure protinus haeretici vocabulo denotatur; sed ille duntaxat haereticus merito dicendus est qui tuetur errorem, qui defendit abominabilis perfidiae pravitatem.

Praeterea, nec abs re esse credimus, si vel pauca de sacris canonibus exempla ponamus; quatenus ex diversis auctoritatibus evidenter appareat, quatenus aversioni tuae reluctantis justitiae murus obsistat; ut oberrantibus inconstantiae tuae vestigiis nullum pateat prorsus aufugium; sed quocunque te verteris, auctoritatis te lora cohibeant, pravisque conatibus concorditer atque ideo valenter obsistant. Et dum per anfractus oberrare contendis, obicibus undique

circumpositis, invitus ad recti tramitis lineam revertaris. Attende igitur quid statuerit Chalcedonense concilium (Act. XV, can. 7): (Qui monachorum, inquit, vitam expetiverunt, statuimus, neque ad militiam, neque ad dignitatem aliquam venire mundanam. Sed hoc tentantes, et non agentes poenitentiam, quominus redeant ad hoc, quod propter Dominum primitus elegerunt, anathematizari.)

CAPUT IV.

Conciliorum decretis religiosae vitae propositum relinquentes damnantur.

Audi nihilominus et Leonis papae decretum: «Propositum monachi proprio arbitrio aut voluntate susceptum, deseri non potest absque peccato.»

Quod enim quis vovit Deo debet reddere. Unde qui relictæ singularitatis professione, ad militiam vel ad nuptias devolutus est, publicæ poenitentiae satisfactione purgandus est; quia et si innocens militia, et honestum esse potest conjugium, electionem tamen meliorem deseruisse transgressio est. Monachi plane propositum proprio tunc arbitrio suscepisti, cum ad monachicum te transiturum ordinem spondidisti.

Hinc est, quod egregius ille vir non ait, quod induit quis non debet exuere; sed potius ait, quod vovit Deo debet reddere. Ut evidenter edoceat, quoniam et vovere, est suscipere; et votum frangere, procul dubio sacrum propositum violare. Hinc est, quod postmodum non dicit, sacrum ha-

bitum deseruisse; sed, electionem, inquit, meliorem deseruisse, transgressio est. Hinc est etiam, quod in Toletano concilio reperitur: (Monachum autem paterna devotio, aut propria professio facit, quidquid horum fuerit, allegatum tenebit. Proinde his ad mundum revertendi recludimus aditum, et omnes ad saeculum interdicimus regressus.)

Sed jam ab his supersedendum est, ne dum propositionem nostram pluribus nitimur Scripturarum testimoniis allegare, videamur in epistolari compendio lacinias texere. His igitur tantisper instructus exemplis diligenter attende, quam plectibilis sit excessus sponsionem sacri ordinis violare. Quamobrem, dilectissime fili, venenata male blandientium contemne consilia; perniciosa, vel potius mortifera suadentium ridendam perhorresce veniam, et a sibilis antiqui serpentis aures obtura. Sacrum, sicut pollicitus es, non tardes adire propositum; ut non cum his qui apostati sunt subruaris, quod absit, in poenam, sed cum his potius qui apostolicam tenuere doctrinam, porrigente manum Christo, quandoque proveharis ad gloriam.